

+
M
PAX

13 augustus 2023
19^e zondag, jaar A
1 Kon. 19,9-13)

Veelgeliefden,

in de eerste lezing hoorden we over de ontmoeting van de profeet Elia met God. [Er is sprake van *een hevige storm die bergen deed splijten en rotsen verbrijzelde. Maar de Heer was niet in de storm.* Toen volgden een aardbeving en vuur. Maar ook daarin was de Heer niet. Tenslotte was er *het suizen van een zachte bries.*] Het is opvallend dat de Heer niet in de storm en het vuur was, omdat dit juist zijn manifestaties waren aan Mozes. Misschien mogen we hierin een groei zien in de openbaring van wie God is. De aanwezigheid van de Heer op de Sinaï ging gepaard met groots machtsvertoon, [*met duisternis, donderwolken en stormwind.* (Hebr. 12,18) *Wat zij zagen was zo verschrikkelijk dat Mozes uitriep: Ik sidder van angst.* (Hebr. 12,18.21)] Door deze openbaring kreeg het volk ontzag en zelfs angst voor God. Maar in het vervolg lezen we dat de Heer in het vuur tot Mozes sprak en hem de geboden van de Wet voorhield. De Heer was [hier, zoals in het brandend braambos,] wel degelijk in het vuur aanwezig, maar Hij openbaarde zich op een diepere wijze aan Elia in het suizen van de zachte bries.

In de storm kreeg het volk vrees en ontzag voor de Heer, in het vuur ontving het de wet en de beloften daaraan verbonden. In de zachte bries ontving Elia de bemoediging om zijn zending als profeet te vervullen. Zo toont de Heer zich in het Oude Verbond als vreeswekkend, belonend en liefhebbend.

Ook in het Nieuwe Testament komen we deze drie manieren tegen waarop God zich stap voor stap dieper openbaart. We kunnen Hem vrezen, hopen op beloning en liefhebben. De kerkvaders hebben dit uitgewerkt in het beeld van het vaderhuis, de Kerk, waarin er drie soorten gelovigen leven. Alle drie wonen ze in het huis van de Vader, maar de manier waarop is wezenlijk verschillend. Zij onderscheiden de slaven, dienaren en kinderen. De slaven zijn bang voor straf, bang voor God, bang voor de hel. Ze doen hun uiterste best (en vaak zelfs meer dan dat) om niet te worden afgewezen. De dienaren houden zich stipt aan alle geboden en wetten omdat ze weten dat ze daardoor beloond worden met de hemel. [En ze willen natuurlijk ook iedereen in die hemel krijgen.] Tenslotte zijn er de kinderen die handelen uit liefde voor hun Vader, niet uit angst voor straf of uit verlangen naar beloning. Alle drie de groepen bevinden zich in het huis van de Vader en ook in onze tijd zijn deze drie groepen in de Kerk aanwezig, ook al [is de onderlinge scheiding niet altijd duidelijk en] lopen ze een beetje door elkaar.

Ook nu nog zijn er gelovigen die menen dat angst nodig is om mensen te redden. Ze spreken over de duivel, de hel en de eeuwige straffen, het schrikwekkend oordeel. Ze wijzen er op dat de tijden bedorven en slecht zijn. Let wel: deze gelovigen bevinden zich binnen de Kerk en ze kunnen zich beroepen op tal van teksten in de Schrift en de Traditie. Uit mijn dertigjarige pastoraal juist op dit gebied van het kwaad, kan ik zeggen dat angst nooit een goede raadgever is. De meeste schade komt niet van de duivel maar van de angst voor de duivel. Wat de duivel betreft: mensen die de mond daar vol van hebben beseffen te weinig dat er ook goede engelen zijn. Zijn die soms in slaap gevallen? De duivel staat niet tegenover God, maar tegenover de goede engelen. Sint Augustinus is daar zeer duidelijk in. Hij schrijft: de duivel is een blaffende hond aan een ketting. Hij kan blaffen, hij kan dreigen en hij kan lokken. Maar hij kan alleen bijten als je naar hem toekomt. Om het anders te zeggen: we kunnen onze blik richten op de hel en dan achteruit lopen, maar het is veel eenvoudiger zich om te draaien en gericht op het

goede naar de hemel te lopen.

Dan zijn er de gelovigen, en soms zijn ze niet te onderscheiden van de eerste groep, die gericht staan op de beloning. Zij leggen zich vol ijver toe op de deugd-beoefening, ascese, geboden, wetten en regeltjes. Allemaal zeer lovenswaardig en ze worden daarom zeer gewaardeerd in het huis van de Vader. Ze kunnen zelfs helpen bij het opvoeden van de kinderen. Maar er ligt een gevaar in dat niet iedereen beseft. In de pastoraal komen we allerlei misvattingen tegen, die de geestelijke groei naar het kindschap in de weg zitten. Vooral vroeger, maar ook nu nog, was er sprake van een perfectionisme, een streven naar een volmaaktheid die niet alleen onze menselijke situatie te boven gaat, maar ook neurotisch kan worden. Denken we ook aan een prestatiedrang waardoor we het meer in hoeveelheden gaan zoeken: nog meer extra gebeden, litanieën, buigingen, kaarsen, pompa enz. Allemaal heel mooi en lovenswaardig maar is dit misschien toch ook angst om te kort te schieten? Het kan doorslaan naar een dwang tot activisme, tot ziekelijke scrupuleusiteit en vormen van zelfheiliging. Zou het toevallig zijn dat in de spiritualiteit het jansenisme weer terug is gekeerd, hoewel juist Theresia van Lisieux dit heeft neergehaald? Het lijkt allemaal voort te komen uit een gebrek aan vertrouwen en innerlijke zekerheid.

En zo komen we op de derde groep. Ook de twee andere gelovigen behoren volledig tot de Kerk, en ze beroepen zich op Schrift en Traditie, maar hebben gemeenschappelijk dat ze van zichzelf uitgaan. De kinderen daarentegen staan gericht op God en wat Hij wil. We zijn allemaal geroepen om kinderen van de hemelse Vader te worden en we bidden vandaag in de oratie: “voltooi in ons hart de geest van kindschap”. Kinderen hebben geen angst maar vertrouwen. Ze denken niet aan straf of beloning maar willen de Vader behagen door te doen wat Hij wil. De dienaar heeft al uit zichzelf bepaald wat God van hem wil. De slaaf weet vooral wat hij niet moet doen. Een kind kijkt naar de Vader en weet haast intuïtief vanuit de liefde wat Deze wil. Natuurlijk is het onderricht van de dienaren bij opvoeding van de kinderen behulpzaam. Maar dienaren missen vaak het zintuig van de liefde dat over alle wetten en geboden heen weet wat God vraagt. De wet is bedoeld om de weg te wijzen en ons de vrijheid van de kinderen Gods te schenken. Maar de wet kan tot een dwangbuis gemaakt worden, [een keurslijf dat ons knelt door aangescherpte banden.]

Daarom smee ik de slaven en de dienaren in de Kerk om aub voorzichtig om te gaan met de kinderen. Er zijn op dit moment veel kinderen die buiten staan te wachten maar tegengehouden worden door de dienaren omdat ze niet helemaal voldoen aan hun regeltjes. Of ze worden afgestoten door de angst die de slaven proberen over te dragen. Maar ook de kinderen in het vaderhuis hebben vaak ervaren dat slaven en dienaren anders omgaan met het geloof en de liefde.

Tenslotte zou ik u erop willen wijzen dat er ook kinderen zijn die volwassen zijn geworden. Zij proberen zich te gedragen zoals ze gezien en ervaren hebben dat hun Vader doet, zoals Christus voor geleefd heeft. Zoals onze heilige vader paus Franciscus die moeilijk te begrijpen is voor de dienaren en de slaven. Deze nemen er aanstoot aan omdat hij respect en eerbied toont aan alle kinderen binnen en buiten de Kerk. Laat de slaven en dienaren ophouden de kinderen de weg naar een vollediger kindschap te blokkeren.

In elk geval wil ik vragen: val de kinderen niet lastig en probeer zelf te groeien in het kindschap.

Almachtige eeuwige God, die wij als Vader durven aanroepen, voltooi in ons hart de geest van kindschap.